

तच्या मोहिमेसंबंधी वगैरे आहेत. बाकी राहिलेलीं पत्रें माधवरावाच्या कारकीर्दीतील हिंदु-स्थानांतील घडामोडीसंबंधी खासगी व जमीन महसुलासंबंधी आहेत.

ह्या सर्व पत्रांच्या तारखा प्रो. मोडक ह्यांच्या जंत्रीवरून ठरवून टाकिलेल्या आहेत. पत्रांतील कठीण शब्दांचे अर्थ प्रायः दिलेले नाहीत. कारण, अलीकडील २० वर्षांत काव्ये-तिहाससंप्रदायांनी महाराष्ट्रवाचकांचा बराच परिचय झाला असल्यामुळे तें काम आतां न केले असतां चालण्यासारखें आहे. शिवाय, आमचे एक मित्र सतराव्या व अठराव्या शतकांतील ऐतिहासिक लेखांतून आलेल्या कठीण शब्दांचा कोश तयार करित आहेत व तो लवकरच छापून तयार होईल असा अजमास आहे. हीं पत्रें वाचणारास महाराष्ट्राचा स्थूल इतिहास माहीत आहे असें गृहीत धरिलें आहे. पत्र कोणी कोणास लिहिलें आहे हें पत्रांतूनच लिहिलें असतें व पत्र केव्हां लिहिलें आहे हें प्रत्येक पत्राच्या मथळ्यावरील तारखेवरून समजून येईल. हीं सर्व पत्रें १७५० पासून १७६२ च्या मधील अवधींतील असल्यामुळे तीं कोणकोणत्या प्रसंगाला अनुलक्षून आहेत हें सहज कळून येण्या-सारखें आहे. शिवाय, ह्या ग्रंथातील बहुतेक पत्रें संगतवार लागलेलीं आहेत. तेव्हां अमुक एक पत्र अमुक एका प्रसंगाला अनुलक्षून आहे हें समजण्याला अडचण यावी असें नाही. तरी वाचकांना संगतवार पत्रांचेहि अनुसंधान सहज व्हावें म्हणून इ. स. १७५० पासून १७६१ पर्यंतच्या सर्व मोहिमांचे तक्तें खालीं देतो. ह्या तक्त्यांच्या, इतर इतिहासांच्या व पत्रांखालीं दिलेल्या टिपांच्या साहाय्यानें पत्रांचें अनुसंधान कळण्यास वास्तविक पाहिलें तर हरकत पडू नये.

तक्ता पहिला.

नाना, भाऊ व विश्वासराव ह्यांच्या १७५० पासून १७६१

पर्यंतच्या हालचालींचा तक्ता.

सन.	महिना.	स्थल.	तपशील.
१७४९	डिसेंबर.	सातारा.	१५ डिसेंबर शाहूचा मृत्यु.
१७५०	जानेवारीपासून एप्रिल पर्यंत.	सातारा.	प्रतिनिधींचें व यमाजी शिवदेवाचें बंड.
	मे पासून अक्टोबरपर्यंत.	पुणे.	भाऊ रामराजाला घेऊन प्रतिनिधींवर जातात. ताराबाई कांहीं महिने पुण्यास, भाऊ सातारा, पंढरपूर, सांगोलें, मंगळवेढे इत्यादि ठिकाणीं जातात. भाऊंचा व कोल्हा-पूरकरांचा संबंध.
	नोव्हेंबरपासून डिसेंबर पर्यंत.	पुणे.	भाऊ भांडारकत्रक्यावरून पुण्यास.
१७५१	जानेवारी	गंगातीर.	

	फेब्रुवारी, मार्च.	खंदार, ईदूर, कल्लुगुणे व रायचूर. नजीक सातारा, वडूत, वऱ्या, गेंड्याचा माळ.	भाऊ, रामचंद्र बाबा व नाना सलाबतजंग- वर स्वारी करितात. सलाबतापासून दोन लाख रुपये तुंगभद्रेश्वर घेऊन साताऱ्याकडे येऊं लागतात. नाना पुरंदरे गेंड्याच्या माळावर दमाजीचा पराभव करितो. इतक्यांत नानासाहेब साताऱ्याजवळ येऊन पोचतात.
	एप्रिल. मे पासून आगष्ट पर्यंत. सप्टेंबर पासून डिसेंबर पर्यंत.	पुणे. खेड, घोडनदी, कुकडी नदी.	सलाबतजंग व बुसी पुण्यावर चालून येतात. त्यावर नाना, दादा, भाऊ, रामचंद्रबाबा, महादोबा पुरंदरे, एकबोटे व बाबूराव फड- णीस चालून जातात.
१७५२	जानेवारी ते मार्च.	जुन्नर. नाशीक. त्रिंबक.	
	एप्रिल ते आगष्ट. सप्टेंबर ते डिसेंबर.	पुणे. भाल्की.	शिंदे व होळकर गाजुद्दिनाला घेऊन अवरं- गाबादेला येतात. भाऊ, नाना व रामचंद्रबाबा निजामावर चाल करितात. भाल्कीची लढाई.
१७५३	जानेवारी ते जून	हरपन्हळी. चिन्नडुर्ग, श्रीरंगपट्टण.	नाना, भाऊ व रामचंद्रबाबा श्रीरंगपट्टणावर स्वारी करितात. (का० सं० पत्रें व यादी १४).
	जुलै ते डिसेंबर.	पुणे.	
१७५४	जानेवारी ते मे. जून ते नोव्हेंबर. डिसेंबर.	होळीहोन्नूर. पुणे. कृष्णातीर.	भाऊ मोर्चांत तीन दिवस. रामचंद्रबाबा.
१७५५	जानेवारी. फेब्रुवारी. मार्च.	कृष्णातीर. नाशीक. त्रिंबक.	महादोबा पुरंदरे व माधवराव पानशा विद- नूरच्या स्वारीवर पुढें जातात. व मे-जून मध्ये पुण्यास परत येतात. नानासाहेब सिंहस्थाकरिता व सलाबताला दरडावण्याकरिता कायगांवटोक्यावरून नाश- कास जातात.

	एप्रिल ते अक्टोबर.	पुणे.	
	नोव्हेंबर. डिसेंबर.	कृष्णातीर. घटप्रभातीर.	
१७५६	जानेवारी ते जून.	सावनूर.	नाना, दादा, भाऊ, मल्हारराव, जानोजी व मुंभोजी भोसले, विठ्ठल शिवदेव, दुसी व सलाबत हे मुजफरजंग, मुरारराव व सावनूरकर नबाब ह्यांना सावनूर येथे कोंडतात. भाऊ मोर्चात. माधवराव हजर. दादा पुढे कितुरास. गोपाळराव पटवर्धन पुढे सोंच्यास.
	जुलै ते डिसेंबर.	पुणे.	
१७५७	जानेवारी ते जून.	कृष्णातीर. श्रीरंगपट्टण.	श्रीरंगपट्टणची स्वारी. बळवंतराव मेहेंदळे व गोपाळराव पटवर्धन दुसऱ्या बाजूने आधीच श्रीरंगपट्टणास येतात. भाऊ मोर्चात.
	जुलै ते आक्टोबर.	पुणे.	विश्वासराव, दत्ताजी, भाऊ व महादजी निजामावर स्वारी करितात. पुढे नाना मदतीला येतात. शिदखेडची लढाई.
	नोव्हेंबर ते डिसेंबर.	सलाबताचा प्रांत.	
१७५८	जानेवारी ते एप्रिल.	सलाबताचे राज्य.	विश्वासरावाला शिदखेडच्या लढाईत मदत न केल्याबद्दल भोसल्यावर दोष ठेवून त्याच्या वर चालून जातात.
	मे ते अक्टोबर. नोव्हेंबर, डिसेंबर.	पुणे. कोकण.	
१७५९	जानेवारी, फेब्रुवारी. मार्च ते नोव्हेंबर.	पुळ्याचा गणपती. पुणे. पेडगांव. नगर.	गोपाळराव पटवर्धन श्रीरंगपट्टणास. उदगारच्या मोहिमेची तयारी.
	डिसेंबर.	सलाबताचे राज्य. उदगार.	उदगारची मोहिम.

१७६०	जानेवारी ते मार्च.	उदगीर.	उदगीरचा लढाई. दादा, भाऊ, विश्वासराव, मेहेंदळे, इध्राईमखान, गोपाळराव पटवर्धन वगैरे वगैरे.
	एप्रिल ते डिसेंबर.	हिंदुस्थान. पानिपत.	पानिपतच्या मोहिमेला भाऊ व विश्वासराव जातात. दादा निजामावर कांहीं वेळ टेहेळणी करितात. गोपाळराव पटवर्धन कर्नाटकाची बाजू संभाळितात. नाना नोव्हेंबरपर्यंत पुण्यास.
१७६१	जानेवारी.	पानिपत.	नाना अवरंगाबादेवरून भेची वाड्यांत जातात.
	फेब्रुवारी ते जून.	नाशांक. पुणे.	नाना पुण्यास येऊन २३ जूनला समाप्त. भाऊ व विश्वासराव पानिपतच्या गर्दीत समाप्त. माधवराव व गोपिकाबाई पुण्यास.

तक्ता दुसरा.

जयाप्पा, मल्हारराव, दत्ताजी व जनकोजी ह्यांच्या १७५०

पासून १७६१ पर्यंतच्या हालचालींचा तक्ता.

सन.	माहिना.	स्थल.	तपशील.
१७४९	डिसेंबर.	सातारा.	
१७५०	जानेवारी ते मार्च.	सातारा.	
	एप्रिल ते डिसेंबर.	राजपुताना, जयपूर.	(का. स. पत्रे व यादी १६१)
१७५१	जानेवारी, फेब्रुवारी.	दिल्ली.	
	मार्च ते जून.	रोहिलखंड.	कादरगंजाची लढाई.
	जुलै ते सप्टेंबर.	माळवा. सेंधे.	
	ऑक्टोबर ते डिसेंबर.	दिल्ली.	महादजी शिंदे व तुकोजी होळकर कोरेगांवास.
१७५२	जानेवारी ते जून.	झांशी. दिल्ली.	

	जुलै ते डिसेंबर.	नर्मदा. अवरंगबाद. भालकी. चांभारगोंदें. वाफगांव.	जयाप्या व मल्हारराव गाजुदिनाला घेऊन दक्षिणेंत येतात. गाजुदिन सप्टेंबरांत मरतो. भालकीचा लडाई.
१७५३	जानेवारी ते मे.		दत्ताजी २३ मे १७५३ पर्यंत श्रीगोंद्यास (पत्रें व यादी ३४०) रहातो. दत्ताजी श्रीगोंद्यास. होळकर हिंदुस्थानांत जातो.
	जून ते डिसेंबर.	रजपुताना.	जयाजी थेट हिंदुस्थानांत जातो. दत्ताजी सप्टेंबरांत रघुनाथरावास थालनेरास मिळतो व सर्व मिळून रजपुतान्यांत जातात.
१७५४	जानेवारी ते मे.	कुंभेर.	
	जून ते जुलई.	कुंभेर. मथुरा.	जयाप्या जुलैत नागोराकडे जातो. मल्हार- राव रघुनाथरावाबरोबर. दत्ताजी व जनकोजी जयाप्याबरोबर नागोरास जातात.
	आगष्ट आक्टोबर. नोव्हेंबर. डिसेंबर.	कृष्णगड. मेडतें. नागोर.	मल्हारराव रघुनाथरावाबरोबर दिल्लिस व रोहिलखंडांत.
१७५५	जानेवारी ते जून. जुलै ते डिसेंबर.	नागोर. नागोर.	३० जूनला जयाप्या मारला जातो. होळकर रघुनाथरावाबरोबर दिल्ली-रजपुतान्यांत. दत्ताजी व जनकोजी नागोरचा वेढा चालवि- तात. अंताजी भाणकेश्वर मदतीस. होळकर रघुनाथरावाबरोबर पुण्याहून सावनुरास.
१७५६	जानेवारी ते मार्च. एप्रिल ते जून. जुलै ते डिसेंबर.	नागोर, बुंदीकोटा. बुंदीकोटा. चांभारगोंदें.	मल्हारराव सावनुरास. जनकोजी व दत्ताजी देशीं येतात. मल्हारराव सावनुराहून माळव्यांत जातो.
१७५७	जानेवारी ते जुलै. आगष्ट ते डिसेंबर.	चांभारगोंदें. सलबताचें राज्य.	मल्हारराव रघुनाथरावाबरोबर हिंदुस्थानांत जातो. दत्ताजी व जनकोजी शिदखेडच्या मोहिमेंत विश्वासरावाबरोबर, होळकर रघुनाथरावाबरोबर

		गोदावरी तीर. अवरंगाबाद. शिंदखेड.	
१७५८	जानेवारी ते मे.	सलाबताचें राज्य. चांभारगोंदें.	
	आगष्ट ते डिसेंबर.	माळवा. रजपुताना.	होळकर रघुनाथरावाबरोबर माळव्यात येतो. रघुनाथराव पुण्यास जातो.
१७५९	जानेवारी फेब्रुवारी. मार्च ते एप्रिल.	दिल्ली. सतलजनदी. लाहोर. शुक्रताल.	साबाजी शिंदे लाहोरास जातो. रोहिले व सुजाउद्दवला यांशीं लढाई. होळकर जयपुराजवळ.
	मे ते नोव्हेंबर. नोव्हेंबर ते डिसेंबर.	रोहिलखंड. अंतरवेद. सरहिंद. पानिपत. दिल्ली.	होळकर जनकोजी लढतात. अबदालीशीं दत्ताजी जनकोजी लढतात.
१७६०	जानेवारी ते एप्रिल. मे ते डिसेंबर.	दिल्ली, भरतपूर, सबलगड, पानिपतची मोहोम.	दत्ताजी अबदालीशीं लढतो. दत्ताजीचा मृत्यु. होळकर व जनकोजी अबदालीशीं लढतात व एप्रिलांत अबदाली यमुनेच्या पलीकडे जातो व सरदार अलीकडे जातात.
१७६१	जानेवारी. फेब्रुवारी.	पानिपत. जनकोजीचा मृत्यु. होळकर पानिपताहून माळव्यांत येतो.	

तक्का तिसरा.

रघुनाथरावाच्या १७५० पासून १७६१ पर्यंतच्या हालचालींचा तक्का.

१७४९	डिसेंबर	सातारा.
१७५०	जानेवारी ते जून. जुलै ते नोव्हेंबर.	खानदेश. गुजराथ. पुणे.

	डिसेंबर.	खानदेश.
१७५१	जानेवारी ते जून. जुलै ते भाग्य. सप्टेंबर, आक्टोबर.	गुजराथ. पुणे. खानदेश.
	नोव्हेंबर, डिसेंबर.	जुन्नर. कुकडी नदी. कोरेगांव.
१७५२	जानेवारी ते जून. जुलै ते नोव्हेंबर. डिसेंबर.	खानदेश. बागलाण. वन्हाड. भालसोची मोहीम. सत्तारजगाचें राज्य. अमरगाबाद. खानदेश.
१७५३	जानेवारी ते जून. गुजराथ. पेटलाद. अमदाबाद. जुलै ते सप्टेंबर. आक्टोबर ते डिसेंबर.	खालनेर. माळवा, रजपुताना.
१७५४	जानेवारी. ते मे. जून ते डिसेंबर.	कुंभेर. दिल्ली.
१७५५	जानेवारी, फेब्रुवारी. मार्च ते मे. जून ते भाग्य. सप्टेंबर, आक्टोबर. नोव्हेंबर, डिसेंबर.	रोहिलखंड. रजपुताना. माळवा, खानदेश. पुणे. पुणे. गलगळे (गळतगें), कृष्णातीर.
१७५६	जानेवारी ते जून. जुलै ते सप्टेंबर.	सावनूर. कितूर. पुणे.

	आक्टोबर. नोव्हेंबर. डिसेंबर.	खानदेश. गुजराथ. थाल्नेर, बन्हाणपूर.	सदाशिव रामचंद्र गुजराथेंत आमदाबादेकडे जातात.
१७५७	जानेवारी ते मे. जून ते डिसेंबर.	इंदूर, जयपूर. दिळी, रोहिलखंड, अंतरवेद.	
१७५८	जानेवारी ते मार्च. एप्रिल ते जून. जुल ते आक्टोबर.	सरहिंद, दिळी. लाहोर. रजपुताना, माळवा, खानदेश. पुणें.	
	नोव्हेंबर, डिसेंबर.	पुणें.	
१७५९	जानेवारी ते नोव्हेंबर. डिसेंबर.	पुणें. पेडगांव.	
१७६०	जानेवारी ते मे. जून ते नोव्हेंबर. डिसेंबर.	उदगीर. सलाबताचें राज्य, पुणें. बन्हाड.	
१७६१	जानेवारी ते मार्च. एप्रिल ते आक्टोबर.	बन्हाड, गोदातीर. पुणें.	

रूपश्रीकरण.

१ बाळाजी बाजीराव, २ सदाशिव चिमणाजी, ३ रघुनाथरावदादा, ४ विश्वास-
राव, ५ जयाप्पा, ६ दत्ताजी, ७ जनकोजी, ८ मल्हारराव, ९ विठ्ठल शिवदेव, १० नारो
शंकर, ११ साबाजी शिंदे, १२ गोविंदपंत भुंदेले, १३ गणेश संभाजी, १४ गोपाळराव